

PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

Pomůcky: psací potřeby, kalkulačka,
Školní atlas světa (Kartografie Praha, a. s.),
Česká republika: sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia (Kartografie Praha, a. s.).

1

6 bodů

Nad britským impériem kdysi „slunce nezapadalo“ – britské kolonie se rozkládaly ve většině časových pásem. Dnes zbývá Velké Británii posledních 14 závislých území.

Ověř, zda tvrzení o „nezapadajícím slunci“ platí i dnes. Zjednodušeně uvažujme, že aby toto tvrzení platilo, **nesmí být** mezi dvěma od sebe nejvzdálenějšími britskými závislými územími „**mezera**“ **větší než osm hodin pásmového času**.

Poznámka: Pokud ve tvém atlase není mapa časových pásem, spočítej šířku „mezery“ ze zeměpisné délky.

a) Platí dnes tvrzení o „nezapadajícím slunci“? Zakroužkuj: ano – ne

Řešení: NE

2 body (za správnou odpověď 2 body)

b) Uveď, mezi kterými dvěma britskými závislými územími je dnes „mezera“ největší a jak přesně je široká (v hodinách pásmového času).

Dvě území (jejich názvy):

Britské indickooceánské teritorium / Čagoské ostrovy; Pitcairnovy ostrovy / Pitcairn

(2 body: za každý název 1 bod)

Šířka mezery (hodiny):

10 nebo 11 (za správnou odpověď 2 body)

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

2

8 bodů

V posledních letech vyvrcholily problémy v africkém Mali. Nejdříve islamisté a separatisté obsadili sever země a vyhlásili tam nezávislý stát „Azawad“ a poté ohrozili hlavní město Mali, Bamako na jihu. Na to zareagovalo mezinárodní společenství v čele s Francií, které na počátku roku 2013 vojenskou akcí rebely porazilo, čímž Azawad zanikl.

Jedním z důvodů problémů Mali je jeho obrovská různorodost. Země se skládá ze dvou značně odlišných a nesourodých částí – jihozápadu a severovýchodu. Pomyslná hranice mezi oběma částmi prochází „úzkým hrdlem“ přibližně mezi městy Mopti a Timbuktu na Nigeru.

Do tabulky níže zpracuj s pomocí atlasu přehled odlišností severovýchodního a jihozápadního Mali. V asi 6 bodech uveď, jak se v obou částech této země liší:

- 1. přírodní podmínky (např. podnebí, vegetace),**
- 2. obyvatelstvo (např. hustota zalidnění, složení populace),**
- 3. ekonomika (např. zemědělství, hospodářský význam).**

Není nutné uvádět přesná čísla či zacházet do detailů, stačí přehled základních rozdílů.

Jihozápad	Severovýchod
<i>vlhčí (vyšší srážky) (1 b.) převažují savany, stepi a lesostepi (2 b.)</i>	<i>sušší (nižší srážky) převažují pouště a polopouště</i>
<i>vyšší hustota zalidnění (1 b.) převažují jazyky bantuské, súdánské, nigerokonžské (mandigejské a jiné) (1 b.)</i>	<i>nižší hustota zalidnění převažují jazyky semitské (arabština), berberské a tuarežské</i>
<i>pokročilejší zemědělství (pastviny, orná půda) (1 b.) hospodářsky i dopravně významnější – těžba zlata; vodní doprava po Nigeru, více silnic, železnice (2 b.)</i>	<i>méně pokročilé zemědělství (pouštní půda a občasné pastviny) hospodářsky i dopravně málo významné</i>

8 bodů – naznačené odpovědi typové, odpovědi žáků se mohou částečně lišit;
obecně 3 b. za přírodní podmínky, 2 b. za populaci a 3 b. ekonomiku;
tolerovat dílčí faktografické nesrovnalosti (zejm. u jazyků); je důležité aby jednotlivé body (1)
pokrývaly různá témata (tj. ne 1 b. za silnice a 1 b. za železnice); a (2) představovaly kontrast mezi
oběma částmi země (tj. ne SV vodní doprava a JZ vodní doprava)

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

3

8 bodů

Ropa je jednou ze základních surovin, bez níž se současné hospodářství těžko obejde. Česko – stejně jako ostatní střeoevropské země – je přitom silně závislé na dovozu ropy ze zahraničí.

a) Napiš názvy dvou hlavních ropovodů, kterými se do Česka dováží ropa.

Družba, Ingolstadt

1 bod (za každý správný ropovod 0,5 b.)

b) Uveď názvy dvou hlavních ropných přístavů na pobřeží Jadranu, ze kterých k nám ropa směřuje – nebo může směřovat současnou sítí ropovodů.

Terst / Trieste, Rijeka

2 body (za každý správný název 1 b.)

c) Přes převahu dovozu se ropa na našem území v omezené míře těží. S pomocí atlasu uveď názvy dvou obcí s rozšířenou působností (ORP), v jejichž správních obvodech se těží nejvíce ropy.

Břeclav, Kyjov

2 body (za každou správnou ORP 1 b.)

d) Které české město proslulo jako centrum zpracování ropy?

Jedná se o město s téměř 20 tisíci obyvateli, ležící na nejdelší české řece.

1 bod: Kralupy nad Vltavou

e) Které město v Polsku je známé velkými ropnými rafinériemi?

Jde o město s více než 100 tisíci obyvateli, ležící na západě Mazovského vojvodství.

2 body: Plock / Płock

4

8 points

The legendary Russian millionaire, Mr. Gazchuk, wants to buy a summer house somewhere in the Czech Republic. Help him to select the most suitable town for his new house.

He has the following four requirements for this town:

- a) It must have less than five thousand inhabitants.
- b) It must lie more than five kilometres (as the crow flies) from a highway (marked "D#", for example D1 or D2).
- c) It must lie less than thirty kilometres (as the crow flies) from a city with more than fifty thousand inhabitants.
- d) It must lie either inside or less than thirty kilometres (as the crow flies) from a National Park (NP) or a Protected Landscape Area (CHKO).

Recommend (by underlining) two of the following six towns to Mr. Gazchuk.

Both of towns you recommend must meet all four of his requirements.

Jemnice – Přibyslav – Rožnov pod Radhoštěm – Velký Osek – Vizovice – Volyně

4 b. za každou správnou odpověď;

za špatnou odpověď se body neodečítají, ale pokud jsou podtržena více než 2 města, tak za každé město navíc 2 b. dolů, počet bodů za tuto otázku však nesmí klesnout pod 0 b.)

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

Pomůcky: psací potřeby
Pro tento test není povolena kalkulačka ani žádný atlas.

5

7 bodů

Jedním z hlavních procesů, který dnes proměňuje podobu sídel a rozmístění populace ve vyspělých zemích, je **odchod obyvatel měst do jejich zázemí**. Počet obyvatel samotných měst se tak snižuje, v jejich okolí však dochází k nové výstavbě a počet obyvatel zde roste. Tento proces započal v severní Americe a západní Evropě, na síle nabyl po 2. světové válce a do Česka se „přelil“ po pádu komunistického režimu v roce 1989.

bodové ohodnocení viz jednotlivé otázky;

u B a C jsou uvedeny pouze typové odpovědi, žáci mohou uvést i jiné, ale (1) musí dávat smysl a (2) musí se navzájem lišit – tj. např. „špatný vzduch ve městech“ a „čistý vzduch v zázemí“ je stále 1 příčina, tj. 1 b., ne 2 b.

a) Uved', jak se tento proces nazývá: *suburbanizace (1 bod)*

b) Uved' dvě příčiny tohoto procesu

– tj. důvody které dnes vedou lidi k odchodu z měst do jejich zázemí:

např. 1. rostoucí automobilizace; 2. nižší ceny (pozemků, bytů apod.) v zázemí; 3. rostoucí životní úroveň; 4. touha po životě v čistším prostředí blíže přírodě; 5. pocit většího bezpečí; apod.

(2 body – po 1 b. za každou správnou příčinu)

c) Uved' tři negativní důsledky, které má anebo může mít tento proces – tj. problémy, které odchod lidí z měst do jejich zázemí vyvolává:

např. 1. zabor zemědělské půdy a vytěšňování volné krajiny; 2. dopravní zácpy; 3. znečištění vzduchu (lokální i globální) v důsledku růstu dopravy; 4. nepůvodní architektura v suburbích; 5. úpadek měst, z nichž populace odchází; 6. zhoršení společenských vztahů v obcích v zázemí (spory nově příchozích a „starousedlíků“); 7. nároky na infrastrukturu v obcích v zázemí (doprava, kanalizace, služby atd.); apod.

(3 body – po 1 b. za každý správný negativní důsledek)

d) V severní Americe nabývá tento proces extrémní podoby, kdy se města doslova „rozlézají“ do okolní krajiny, a to v podobě „předměstí“ s velmi nízkou hustotou zalidnění, často bez promyšlenějšího plánu, ohledu na okolí a přirozená centra, či v podobě „ostrůvků“ zástavby v původní krajině. **Z následujícího seznamu vyber (podtrhni) správný výraz, jímž se v angličtině tato extrémní podoba uvedeného procesu označuje:**

building charge – estate surge – greenfield drive – housing crawl – rural growth – urban sprawl
(1 bod za správnou odpověď)

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

6

11 bodů

Na území Česka jsme vybrali pět katastrálních území – v mapě jsou označena písmeny *a–e*. S těmi budeme v otázce 6 pracovat.

Autoři: J. D. Bláha, J. Kabrda.

a) Níže je přiloženo pět grafů. Každý ukazuje změny využití ploch od poloviny 19. století do současnosti v jednom z katastrálních území *a–e*. Přesněji řečeno, každý graf znázorňuje procentuální podíly sedmi dílčích kategorií využití ploch na celkové rozloze daného katastru, a to k roku 1845 a k roku 2010.

S definicí jednotlivých kategorií využití ploch jste se již setkali v předešlých kolech ZO, pro připomenutí ji uvádíme znovu v tabulce:

Základní kategorie	Dílčí kategorie	Vysvětlení
zemědělská půda	orná půda	
	trvalé kultury	sady, zahrady, vinice a chmelnice
	travní porosty	louky a pastviny
lesní plochy	lesy	
jiné plochy	vodní plochy	
	zastavěné plochy	
	ostatní	např. silnice a železnice, manipulační plochy, doly a skládky, veřejná zeleň a sportoviště, nevyužívaná a neplodná půda, skály apod.

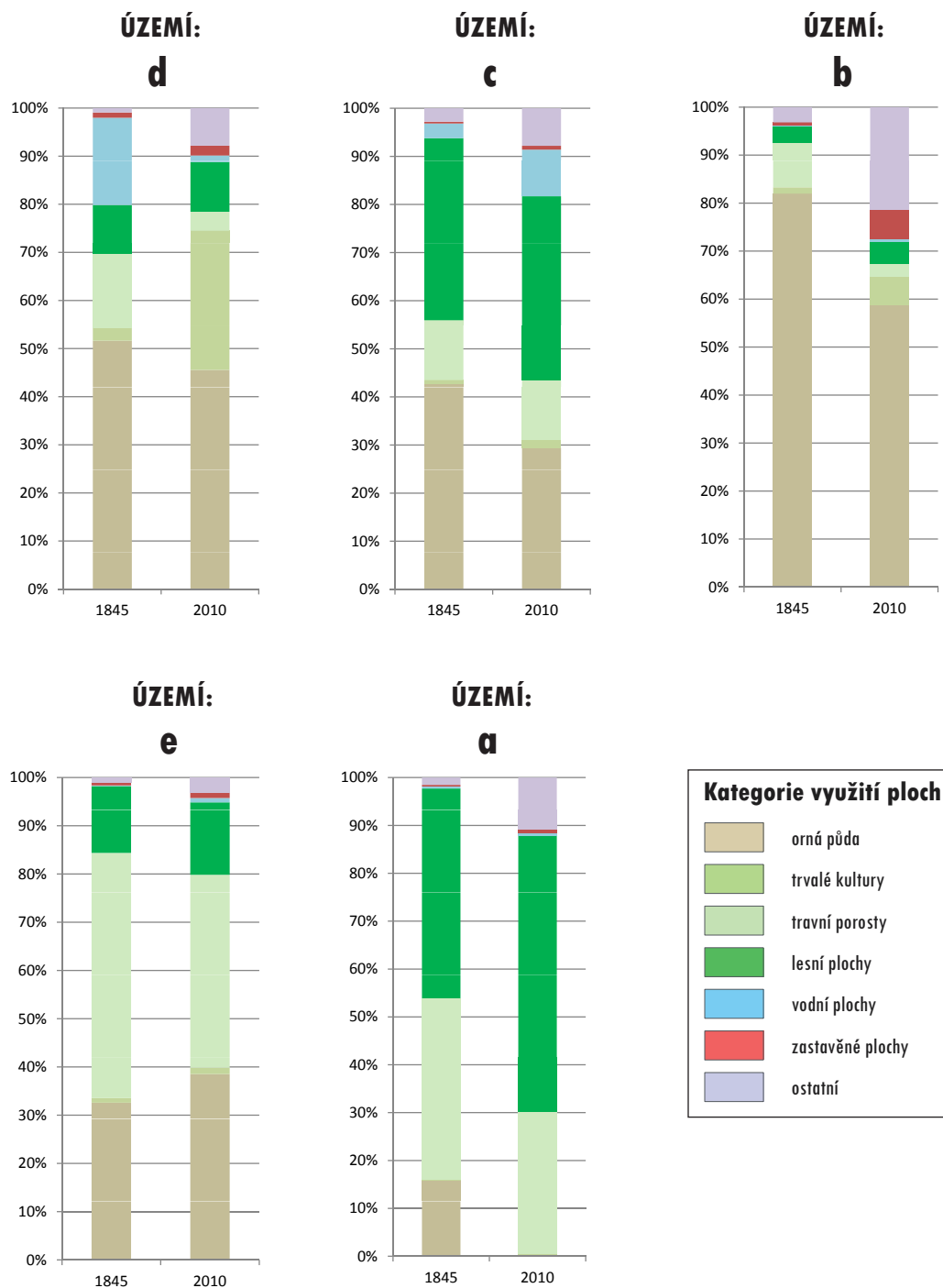
ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

Tvým úkolem je přiřadit jednotlivé grafy ke správným katastrálním územím z mapy.
Do záhlaví každého grafu připiš písmeno odpovídajícího katastrálního území.

Poznámka: nenech se zmást značným úbytkem vodních ploch v jednom z území
– došlo zde k dosti neobvyklému procesu, a to vysušení místního jezírka.

5 bodů: za každé správně přiřazené území 1 bod

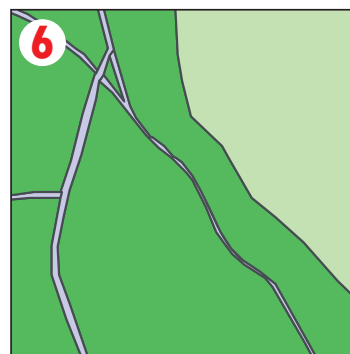
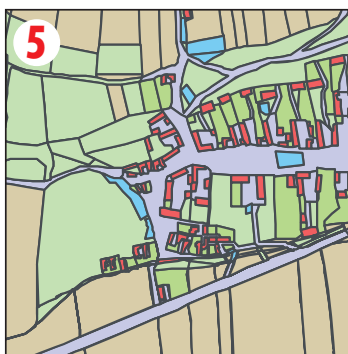
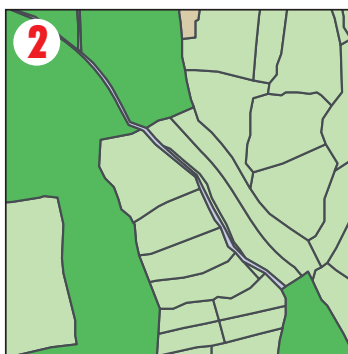
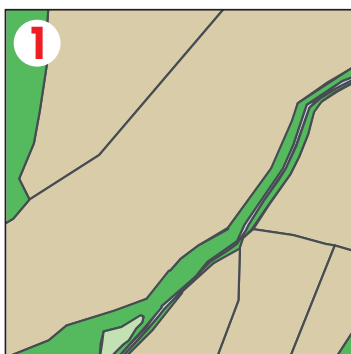

Zdroj: J. Kabrda podle databáze LUCČ Czechia

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

b) Pro tři katastrální území – *a, b, c* (v mapě Česka označeny podtržením) – máme k dispozici i detailní mapy využití ploch za jednotlivé pozemky, a to k roku 1845 a k roku 2010. Z těchto map jsme z každého katastrálního území *a, b, c* „vyřízli“ čtvercovou plochu o velikosti 500 x 500 metrů, jednu zachycující využití ploch v roce 1845 a po druhé v roce 2010 ve stejném územním výřezu. „Výřezy“ byly voleny tak, aby byly pro daný katastr typické. Tyto čtverce jsou znázorněny níže. Jsou označeny čísla 1–6, legenda je stejná jako u grafů výše a je pro všechny čtverce společná.

*Zdroj: J. D. Bláha na základě Bičík, I. a kol. (eds., 2012):
Land Use Changes in Selected Regions in the World. Volume VII. IGU/LUCC Prague.*

Jednotlivé čtverce spoj do dvojic (vždy stejné území v roce 1845 a 2010) a přiřaď je k jednotlivým katastrálním územím (*a, b, c*). Čísla příslušných čtverců vyplň do tabulky:
3 body: za každý správně přiřazený výřez 0,5 bodu

Katastrální území	Číslo čtvercového výřezu	
	1845	2010
a	2	6
b	5	3
c	4	1

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

c) Pro jednotlivé dvojice čtverců z katastrů a, b, c nyní v rozsahu asi jedné věty slovně popiš, jaké hlavní procesy se v tamní krajině od poloviny 19. století do současnosti odehrály.

Nejde o to popsat všechny změny, které ve čtverci objevíš, ale vystihnout ty nejpodstatnější procesy. Všímej si nejen změn rozlohy jednotlivých kategorií využití ploch, ale i změn detailní struktury krajiny (např. velikost pozemků).

(Příklad: „výrazné odlesnění a následné zornění, rozdělení velkých bloků orné půdy do menších políček, zbourání většiny osamocených budov“)

3 body - bodové hodnocení viz příklady odpovědí;

(tolerovat dílčí faktické nepřesnosti, ale dbát na schopnost nalezení podstatných rysů a odhlédnutí od dílčích detailů)

a

*výrazné zalesnění travních porostů (0,5 b.);
scelení zbývajících travních porostů do jednoho velkého bloku (0,5 b.)*

b

*výrazná zástavba na zemědělské půdě (suburbanizace, výstavba komunikací, zahuštění zástavby, zahrady) (0,5 b.);
scelení zbývajících polí do dvou velkých bloků (0,5 b.)*

c

*výrazné scelení malých políček do několika velkých bloků (0,5 b.);
mírné zalesnění zemědělské půdy (0,5 b.)*

7

6 points

Four short poems below describe climate and river regimes in four European regions.

Link each poem to the corresponding region.

A : In spring the rivers
are very deep and very strong.
While summers are quite warm,
it's chilly all winter long.

B: June red, July red,
floods, beware, beware!
When the summer melting starts
the river leaves bridges in disrepair.

C : Summer is not hot,
winter is not cold
and rain always lashes
our mountain old.

D: When August comes
rivers are empty.
But in the winter
rains are more plenty.

ÚSTŘEDNÍ KOLO

KATEGORIE C

<i>Wales – C</i>	<i>Saxony – A</i>
<i>Andalusia – D</i>	<i>The Central Alps – B</i>

6 bodů – za každou správnou odpověď 1,5 bodu

8

6 points

There are twelve statements below. Eight of them are false and the other four are correct. **Circle the four correct statements:**

6 bodů: za každou správnou odpověď 1,5 bodu;
za špatné odpovědi se body neodečítají, ale pokud jsou zatržena více než čtyři tvrzení,
odečítá se za každé nadbytečné 1 bod; počet bodů za tento úkol však nesmí klesnout pod 0 bodů

A	The island of Crete is a British colony.
B	There are more vineyards in the Czech Republic than in Portugal.
C	<i>Denmark, Sweden and Norway are all constitutional monarchies.</i>
D	Croatia joined the European Union in 2004.
E	<i>The electronics company Philips is a Dutch company.</i>
F	Macedonian is a Romance language.
G	Abandoned and unused industrial areas and facilities are known as “blackfields”.
H	Geothermal heat and nuclear power are both renewable energy resources.
I	In the United Kingdom, the share of the labour force employed in industry has been growing since the 1970s.
J	<i>During warmer months, monsoon winds generally blow from the ocean to land and bring moist air.</i>
K	The Canary Current is a warm ocean current, not a cold one.
L	<i>The “Roaring Forties” are strong westerly (west-to-east) winds that dominate between the latitudes of 40 and 50 degrees in the Southern Hemisphere.</i>

9 MULTIMEDIÁLNÍ TEST

Celkem 10 bodů

Zakroužkuj správné odpovědi

Pokud se spleteš, odpověď škrtni a napiš správné písmeno na konec řádku.

Za každou správnou odpověď 1 bod;

Za špatné odpovědi se body neodečítají, ale pokud je u některé otázky zakroužkováno více možností, tak se za danou otázku počítá 0 bodů

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D